

# **Агентура Орбана на Закарпатті: політико-правовий аналіз діяльності Ілдико Орос та підривної стратегії Угорщини в Україні**

*Віктор Бедь, НДІ стратегічних та політико-правових досліджень Карпатського університету імені Августина Волошина*

## **Вступ: Гібридна війна зсередини**

У розпал відкритої збройної агресії Російської Федерації проти України, окремі держави Європейського Союзу, як зокрема Угорщина, продовжують реалізовувати власні гібридні сценарії впливу. Вони маскуються під «захист прав національних меншин», проте несуть ознаки втручання у внутрішні справи України. Особливою мішенню такої політики є прикордонне Закарпаття, де ключові функції в реалізації угорської «м'якої анексії» виконують місцеві громадсько-політичні діячі. Серед них — Ілдико Орос, яка є однією з найбільш впливових фігур цього процесу.

## **1. Політико-правовий статус та важелі впливу Ілдико Орос**

### **1.1 Політичний та громадський вплив**

Ілдико Орос, як зокрема одна із керівниць Товариства угорської культури Закарпаття (КМКС) та політичної партії «КМКС – партія угорців України», займає посаду депутатки Закарпатської обласної ради, очолюючи постійну комісію з питань освіти, науки, духовності та національних меншин. Вона, як одна з провідних представниць угорськоорієнтованих громадсько-політичних структур, має суттєвий вплив на гуманітарну та владну політику в регіоні.

### **1.2 Освітній та культурний вектор**

У сфері освіти Ілдико Орос є президенткою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II — одного з головних освітніх центрів для угорської громади в області, що потужно фінансується Угорщиною. Її вплив також простягається на угорськомовні школи, дитсадки та культурні заклади, які отримують системну фінансову підтримку з Будапешта.

### **1.3 Розподіл гуманітарних субвенцій**

Як одна з осіб, дотичних до розподілу угорських грантів та субвенцій, Орос має прямий вплив на формування прорегіональної угорської ідентичності, що часом набуває ознак політичної сегрегації та сепартизму.

## **2. Проблематика етнічних угорських партій в Україні**

### **2.1 Порухення Конституції та законодавства**

Згідно з ч. 1–2 ст. 24, ч. 1–2 ст. 36 Конституції України, а також п. 7) ч. 1 ст. 5 Закону «Про політичні партії в Україні», заборонено створення політичних партій за етнічною ознакою. Незважаючи на це, в Україні функціонують та беруть участь у виборах:

«КМКС – партія угорців України»;

«Демократична партія угорців України».

Їх діяльність, на думку фахівців, створює правову колізію та підриває принципи політичної рівності громадян, незалежно від етнічного походження.

### **3. Система зовнішнього фінансування з Угорщини**

У 2024 році, за даними Mukachevo.net, через афілійовані структури в Україні Угорщина надала понад \$13 млн на гуманітарні проекти для угорськомовних інституцій на Закарпатті:

підтримку угорських шкіл, дитсадків, інститутів;

розвиток угорськомовних ЗМІ в регіоні;

фінансування культурних подій, де умова участі — дотримання «угорської ідентичності»;

оплату праці лояльних експертів, вчителів, журналістів тощо;

і за таких умов, і на фінансування проугорських політичних проектів.

Це фінансування реалізується переважно через державний фонд Bethlen Gábor Alap і не підпадає під український державний аудит.

### **4. Потенційні загрози для національної безпеки України**

#### **4.1 Етнополітична сегрегація**

Створення закритого середовища, зокрема і політичного, в якому рішення ухвалюються без участі неугорських громадян.

#### **4.2 Медіа-пропаганда та сепаратизм**

Фінансовані Будапештом угорськомовні медіа, зокрема афілійовані з КМКС, просувають антиукраїнські та проросійські наративи.

#### **4.3 Гальмування українізації**

Під керівництвом Орос, профільна депутатська комісія облради системно недопрацьовує у питанні належної реалізації Закону України «Про функціонування української мови як державної».

#### **4.4 Підготовка до автономізації**

Риторика щодо «угорської культурної автономії» в межах Закарпаття, що озвучується низкою представників «КМКС – партії угорців України» та «Демократичної партії угорців України», створює небезпечні прецеденти в умовах російсько-української війни.

### **5. Реакція державних органів — пасивна чи відсутня**

Мін'юст досі не переглянув легітимність статутів етнічних партій;

ЦВК дозволяє їм брати участь у виборах;

Місцева та державна влада ігнорують потенційні ризики дестабілізації.

## 6. Рекомендації

Провести правову експертизу статутів етнічних партій та їхніх лідерів на відповідність Конституції України.

Перевірити потоки зовнішнього фінансування, зокрема Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II, ТУКЗ/КМКС, «КМКС – партії угорців України» та «Демократичної партії угорців України».

Заборонити партії, засновані за етнічною ознакою.

Посилити українську присутність на Закарпатті — відкриття нових шкіл, розбудова інфраструктури, розширення україномовного медіа, посилення української національної пропаганди.

Ініціювати законодавчі зміни, які унеможливлять допуск іноземних агентів до гуманітарного, освітнього секторів, органів місцевого самоврядування та державної влади.

## 7. Факти, які варті уваги

Квітень 2023 — угорська опозиція оприлюднила аудіозапис, на якому Міністр оборони Угорщини визнає, що Будапешт готувався до збройного конфлікту, найімовірніше — з Україною (Telex.hu).

Травень 2025 - СБУ викрила агентурну мережу воєнної розвідки Угорщини на Закарпатті, шпигуни збирали інформацію про можливу реакцію населення на вхід угорських військ та щодо дислокації українських військових, силових підрозділів, гелікоптерів та авіації (24tv.ua).

Історичний контекст — Угорщина вже мала досвід ревізйонізму: підтримка Гітлера під час Другої світової, окупація Карпатської України, роздача паспортів на Закарпатті, блокування вступу України в НАТО та Європейський Союз тощо.

## Висновок

Політика угорської «м'якої анексії» Закарпаття реалізується не однією особою, а цілою мережею структур — політичних, громадських, культурних, освітніх, що фінансуються урядом Угорщини. Ілдіко Орос є лише однією з ключових постатей цієї системи. Ігнорування цієї ситуації створює небезпечний прецедент, схожий до кримського чи донбаського сценарію, з тією різницею, що реалізується не Росією, а країною-членом ЄС і НАТО.

Україна має діяти рішуче — в рамках права, але невідкладно.

Джерела: Конституція України, Закон «Про політичні партії», Mukachevo.net, Telex.hu, 24tv.ua, Річні звіти КМКС (kmszalap.org), BBC, RFE/RL, OpenDemocracy.